

Ontmoet de Dijke

Sigmoplan
Bovendijle

Februari 2015

Uitnodiging infomarkt

Voor meer uitleg over het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei tussen Werchter en Bonheiden' en het Sigmaproject Bovendijle ben je welkom op de infomarkt over het openbaar onderzoek. Medewerkers van de Vlaamse overheid beantwoorden er al je vragen. De infomarkt vindt plaats op **maandag 9 maart 2015 van 16u tot 20u** in **Gemeentelijk Centrum Den Breughel, Wespelaarsesteenweg 85, 3150 Haacht.**

“Om de Dijlevallei tussen Werchter en Mechelen veiliger en natuurlijker te maken, staat het Sigmaproject Bovendijle in de steigers. Dat omvat bijna 200 hectare, verspreid over drie deelgebieden in de gemeenten Bonheiden en Haacht. In Rijmenam en Hollaken-Hoogdonk richten we gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) in, Pikhaken wordt omgevormd tot natte natuur (wetland). Omdat de GOG's niet al te vaak overstromen, kunnen landbouwers er hun gronden gewoon blijven gebruiken. Het project maakt deel uit van het Sigmoplan, dat het risico op overstromingen terugdringt in heel Vlaanderen en tegelijk riviernatuur in ere herstelt.

Om de noodzakelijke bestemming voor het Sigmaproject Bovendijle vast te leggen, wordt het ingepast in het ruimere verhaal van de 'afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur' (AGNAS), zoals vastgelegd door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). AGNAS verenigt projecten en visies vanuit verschillende invalshoeken – zoals landbouw, natuur, water en erfgoed – en stemt ze op elkaar af in het ruimtelijke uitvoeringsplan voor de Dijlevallei. Alle partners zoeken samen naar een optimale gebiedsrichting, waarin de verschillende doelen van het RSV zo goed mogelijk worden geïntegreerd en op elkaar afgestemd.

Daarom stelt de Vlaamse overheid een ruimtelijk uitvoeringsplan op voor de Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden. In de brede valleistrook van de Dijke liggen immers nog meer unieke landschappen die ontwikkeling en bescherming verdienen. Aan de opmaak van het ruimtelijk uitvoeringsplan ging uitgebreid overleg vooraf met de gemeentebesturen en natuur- en landbouworganisaties. Het ontwerpplan is alvast klaar. Nu is het woord aan jou!

In deze nieuwsbrief maak je niet alleen kennis met de gedetailleerde inrichtingsplannen van het Sigmaproject Bovendijle. We vertellen je ook hoe je kunt deelnemen aan het openbaar onderzoek rond het Sigmaproject en het ruimtelijk uitvoeringsplan, en welke procedure er precies wordt gevolgd. Tot slot geven we je beknopt de conclusies van het milieueffectenrapport mee.”

Maarten Jans

projectingenieur Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)

Koen Deheegher

projectleider Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

Overstromingsgebieden

in Rijmenam en Hollaken-Hoogdonk

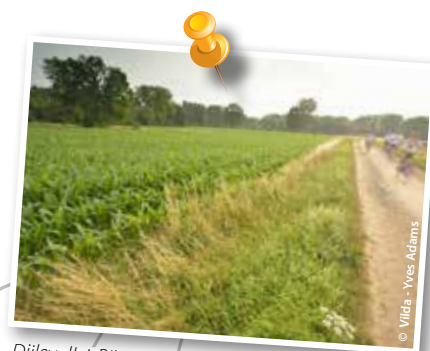
In de vorige nieuwsbrief kreeg je al een overzichtsplan van het Sigmaproject Bovendijle. Nu gaan we dieper in op de specifieke inrichting van elk deelgebied. Hieronder zie je hoe de GOG's Rijmenam en Hollaken-Hoogdonk er na de werken zullen uitzien. Op pagina 4 vind je de toekomstige inrichting van het wetland Pikhaken.

GOG Rijmenam: landbouw en een natuurlijke meander

Stroomafwaarts van het dorpscentrum van Rijmenam bevindt zich het gelijknamige Sigmagebied. Het wordt in het zuiden begrensd door de Dijle en in het noorden door een ringdijk parallel met de Dijleweg. Dit halfopen landschap van 60 hectare bestaat

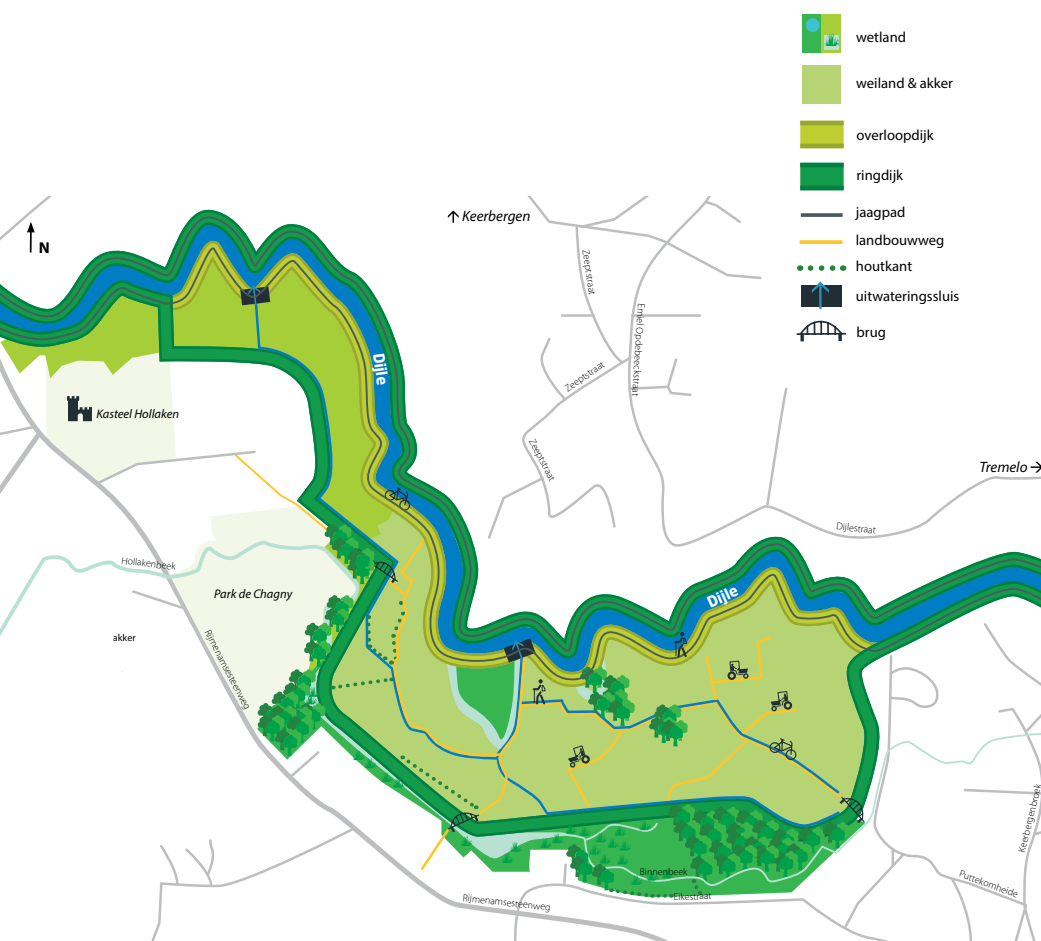
nu vooral uit graslanden van landbouwers. Ook na de inrichting van het GOG kunnen de landbouwers die graslanden blijven gebruiken. Alleen bij extreme weersomstandigheden zullen ze tijdelijk Dijlewater bergen. Een klein stuk van het GOG Rijmenam krijgt een invulling als wetland, met rietmoeras en broekbossen. Die strook ligt binnen de oude

Dijlemeander in het gebied. Ook in Hollaken-Hoogdonk zullen gronden binnenin de oude meanders dienstdoen als wetland.

Dijlevallei, Rijmenam

Wat is een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)?

GOG's zijn ingedijkte gebieden die dankzij hun slimme inrichting veilig onder water kunnen lopen bij extreem stormtij. Ze bergen rivierwater dat bij een ongecontroleerde overstroming grote schade zou kunnen aanrichten in kwetsbare woonkernen of waardevolle landbouwgronden.

“Rond een GOG ligt een hoge, stevige ringdijk”, zegt **Maarten Jans** van W&Z. “Die scheidt het overstromingsgebied van het achterland. Als we de ringdijk volledig hebben aangelegd, verlagen en verstevigen we de huidige Dijledijk.” Zo wordt die voldoende robuust om er water overheen te laten stromen. “Als de Dijle meer water te verwerken krijgt dan ze aankan, vloeit ze het overstromingsgebied binnen over de overlooptdijk heen. Zodra het waterpeil van de rivier voldoende is gedaald, stroomt het GOG leeg via grachten en uitwateringssluizen.”

Naar schatting zal het GOG Hollaken-Hoogdonk slechts eens om de vijf jaar overstromen, en het GOG Rijmenam zelfs maar eens om de tien jaar. De GOG's zullen vooral in de winter in werking treden, wanneer de meeste stormen woeden en de meeste neerslag valt. Bij normale waterstanden kunnen landbouwers de gebieden gewoon betreden en gebruiken als weiland.

GOG Hollaken-Hoogdonk: soortenrijk beemdenlandschap

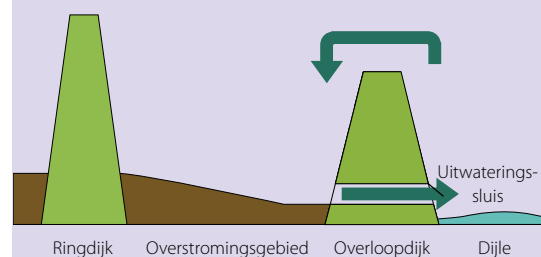
Hollaken-Hoogdonk bevindt zich meer stroomopwaarts en op de linkeroever van de Dijle. Net zoals het GOG Rijmenam bestaat het vandaag vooral uit gras- en akkerlanden. De provinciegrens deelt de 70 hectare van Hollaken-Hoogdonk op in twee delen. Op het grondgebied van Haacht in Vlaams-Brabant leggen we een overstromingsgebied aan. Landbouwers kunnen er gewoon actief blijven. Ten zuiden van de ringdijk wordt de Binnenbeek verlegd, zodat het water rond het overstromingsgebied stroomt. Het nieuwe stuk beek krijgt een natuurlijk profiel met flauwe oevers. Rond de beek ontwikkelen we wetland of natte natuur. In zo'n beemdenlandschap ontstaan schrale, maar soorten- en bloemenrijke graslanden.

Die leveren een waardevolle bijdrage aan Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden.

Het oude deel van de Binnenbeek loopt dwars door het GOG en leidt het water na een overstroming naar de uitwateringssluizen, zodat het weer in de Dijle terecht komt. Ook het Bonheidense deel van Hollaken-Hoogdonk vormen we om tot wetland.

Oude Dijlemeander in Rijmenam

Wetland in Pikhaken

Pikhaken vormt een buitenbeentje aan de Bovendijle. We richten het volledig in op maat van de natuur. Die komt er in de vorm van zeldzaam wetland, een ideale habitat voor allerlei soorten.

Pikhaken ligt tussen de Dijle, de Boortmeerbeeksebaan en de kronkelende provinciegrens. Die 30 hectare vormen een gesloten, kleinschalig landschap, waarin velden en heggen elkaar afwisselen. "Straks vormen we het gebied om tot wetland: waterrijke natuur", zegt **Koen Deheegher** van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). "Rond de verlande oude Dijlearm bestaat het wetland uit drassige en schrale, maar bloemrijke graslanden, waar geen overstromingen vanuit de Dijle zullen plaatsvinden."

Europees zeldzaam

In Pikhaken zullen graslanden het gezichtsveld beheersen. "Met een goed uitgekiend maaibeheer breiden we de pimpernelgraslanden bovendien nog verder uit", zegt Koen Deheegher. "Het noordelijke deel, dicht bij de Dijle, geven we een meer open uitzicht. Met de bestaande grachten en greppels proberen we het grondwater op een ideale hoogte te brengen voor natte weilanden met een rijke plantengroei. Zo herleeft het beemdenlandschap en kunnen we hopelijk de kamsalamander weer verwelkomen in de poelen aan de Bovendijle."

Een veiliger en natuurlijker Vlaanderen dankzij het Sigmaplan

Het Sigmaplan is een ambitieus project van W&Z en het ANB, dat Vlaanderen beter beschermt tegen overstromingen vanuit de Schelde en haar zijrivieren. Tijdens de sinterklaasstorm van december 2013 bewees het Sigmaplan zijn nut. Toen liepen verschillende Sigmagebieden onder water en beschermden zo hun omgeving tegen wateroverlast. Tegelijk stimuleert het Sigmaplan de ontwikkeling van Europees zeldzame natuur en verbetert het de recreatiemogelijkheden rond de rivieren.

Openbaar onderzoek: ook jouw mening telt!

Als omwonende van de toekomstige projectgebieden ken je de lokale situatie als geen ander. Daarom wil de Vlaamse overheid een beroep doen op jouw kennis voor ze de nieuwe gebiedsbestemmingen definitief vastlegt. Van 3 februari tot en met 3 april 2015 kun je deelnemen aan het openbaar onderzoek. Tijdens die zestig dagen krijg je de kans om het ruimtelijk uitvoeringsplan in te kijken én opmerkingen of bezwaren te formuleren.

Wat is een ruimtelijk uitvoeringsplan?

Voor alle percelen in Vlaanderen gelden bestemmingsplannen. Die geven aan welke stedenbouwkundige voorschriften er van kracht zijn. Mensen mogen bijvoorbeeld slechts op sommige gronden woningen bouwen, terwijl andere zones strikt voorbehouden zijn voor natuur, landbouw dan wel industrie. De overheid kan de bestemming en voorschriften van een gebied wijzigen met een ruimtelijk

uitvoeringsplan. Zo kan ze landbouwgebied bijvoorbeeld omvormen tot natuur- of bosgebied.

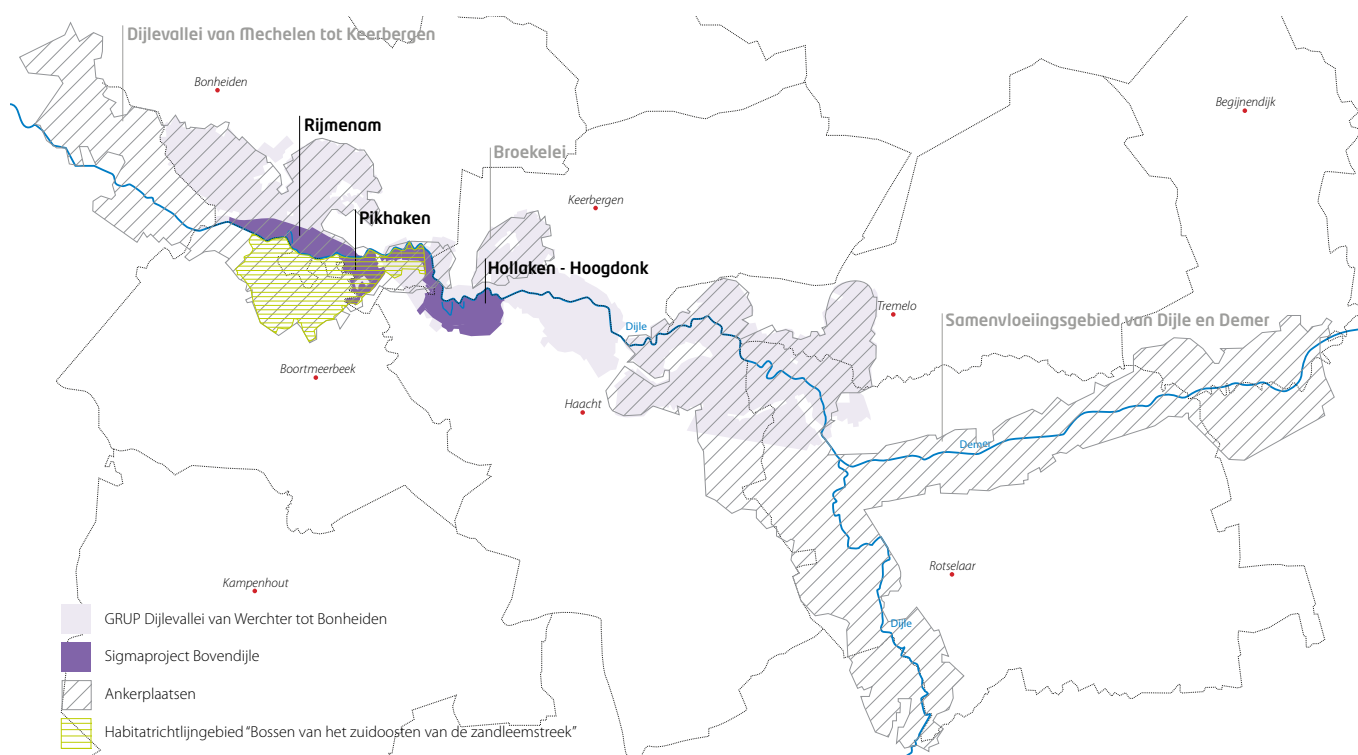
Dat gebeurt nooit van de ene dag op de andere. De overheid moet altijd zorgvuldig bestuderen of de voorgestelde wijziging verantwoord is. Het openbaar onderzoek maakt deel uit van die studie. Alle eigenaars, omwonenden en geïnteresseerden hebben zo de kans om zich grondig te informeren en hun stem te laten horen.

Waarover gaat het openbaar onderzoek?

Tijdens het openbaar onderzoek wordt het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden' onder de loep genomen. Dat omvat een veel groter gebied dan alleen het Sigmaproject Bovendijle. De brede riviervallei herbergt namelijk nog meer waardevolle landschappen dan de toekomstige overstromingsgebieden en wetlands. Het habitatrichtlijngebied 'Bossen van het zuidoosten van de zandleemstreek' bijvoorbeeld,

waarvoor Europese natuurdoelen werden opgesteld. De dieren en planten die er voorkomen, moeten dus worden beschermd. Dat kan door hun ideale leefgebied beter te beheren of zelfs uit te breiden.

In de Dijlevallei bevinden zich ook relictten van traditionele landschappen. Zo vind je er de 'Dijlevallei van Mechelen tot Keerbergen', 'Broekelei' en het 'Samenvloeiingsgebied van Dijle en Demer'. Tot 1 januari 2015 konden zulke gebieden worden aangeduid als 'ankerplaats'. In de nieuwe regels rond onroerend erfgoed werden die ankerplaatsen opgenomen in de landschapsatlas – de inventaris van de relictten van traditionele landschappen, vanuit cultuurhistorisch oogpunt – en in een richtplan voor onroerend erfgoed. Met zo'n richtplan kan de Vlaamse Regering het onroerend erfgoed in een afgebakend gebied beter beschermen, bijvoorbeeld in een riviervallei of fortengordel. Dat gebeurt in samenspraak met meerdere sectoren of bestuursniveaus.

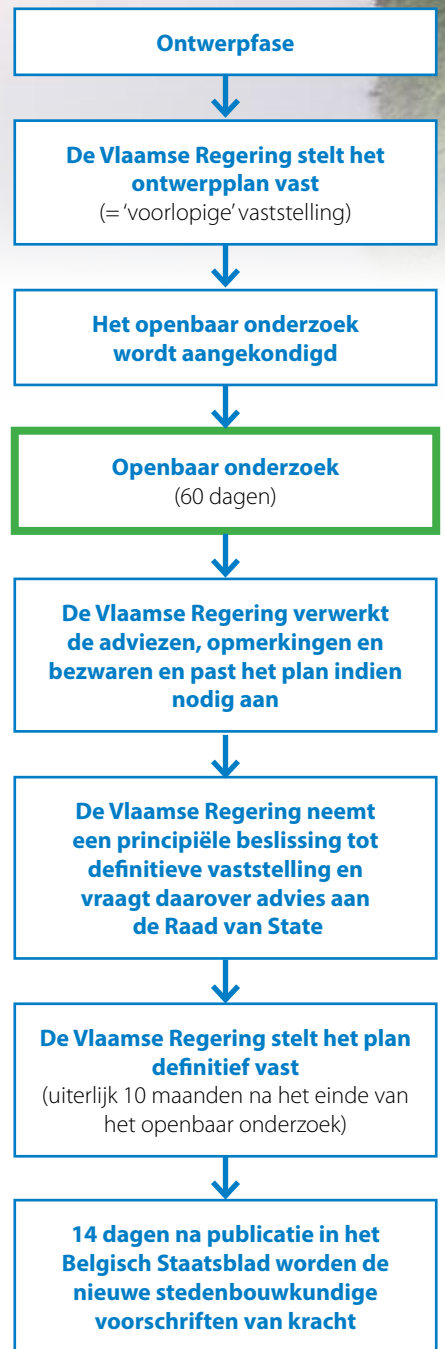

Plannen voor de Vlaamse open ruimte

Het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden' past in de uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Het RSV wil de open ruimte in de Vlaamse buitengebieden maximaal behouden voor landbouw, natuur en bos. Samen met de natuur- en landbouworganisaties maakte de Vlaamse Regering in 1997 de afspraak om te evolueren naar 750.000 hectare agrarisch gebied, 150.000 hectare natuurgebied en 53.000 hectare bosgebied. Dat betekent dat er 38.000 hectare natuurgebied bijkomt en 10.000 hectare bosgebied. De oppervlakte landbouwgebied in Vlaanderen neemt af met 56.000 hectare.

In overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen stelde de Vlaamse overheid een ruimtelijke visie op. Die geeft in grote lijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt de basis voor de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. Het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden' en het Sigmaproject Bovendijle geven uitvoering aan die visie. De milieueffecten van de inrichtingswerken van het Sigmaproject werden onderzocht in een milieueffectenrapport (MER). De belangrijkste bevindingen vind je op pagina 7.

Hoe verloopt het openbaar onderzoek?

Het ruimtelijk uitvoeringsplan kun je inkijken in de gemeentehuizen van Bonheiden, Haacht, Keerbergen, Rotselaar en Tremelo. Je kunt het ook raadplegen op www.ruimtevlaanderen.be.

Tot 3 april 2015 kun je je opmerkingen, adviezen of bezwaren schriftelijk indienen bij de gemeente of Ruimte Vlaanderen. Pas na de verwerking van alle bezwaren en adviezen zal de Vlaamse Regering een definitieve beslissing nemen over het plan. Dat betekent dat ze het plan op bepaalde punten nog kan

aanpassen op basis van de elementen uit het openbaar onderzoek.

Als het ruimtelijk uitvoeringsplan definitief is vastgesteld, vervalt het bestaande gewestplan voor dat gebied. Op dat ogenblik kunnen ook de stedenbouwkundige vergunningen voor het Sigmaproject worden uitgereikt en kunnen de werken daadwerkelijk starten.

Hiernaast vind je de procedure die een ruimtelijk uitvoeringsplan doorloopt.

Wat zijn de gevolgen voor mens en milieu?

Het Sigmaproject Bovendijle werd in de loop van 2013 en 2014 onderworpen aan een milieueffectenrapport (MER). Zo'n MER brengt in kaart welke gevolgen een project heeft voor mens en milieu. Het volledige MER is te raadplegen op www.mervlaanderen.be, de voornaamste bevindingen vind je hieronder.

De Dijlevallei in Hollaken-Hoogdonk

Troeven voor omwonenden

In de dorpskernen van Rijmenam, Haacht, Boortmeerbeek en Kampenhout zal er tijdelijk iets meer verkeer rijden. Toch blijven de dorpen vlot bereikbaar. Na de werken plukken de bewoners uit de nabije en ruime omgeving volop de vruchten van het Sigmaproject Bovendijle: minder wateroverlast, en uitzonderlijke natuur met tal van fiets- en wandeltrajecten.

70 hectare extra natuur

Natuur die bij de inrichtingswerken verloren gaat, leggen we elders aan. Er komt zelfs 70 hectare natuur bij, vooral wetland. Die drassige graslanden, houtkanten en broekbossen dragen sterk bij aan het behalen van de Europese natuurdoelen. Waardevolle landschapselementen, zoals voedselrijke vijvers of historische graslanden, worden zoveel

mogelijk geïntegreerd, opgewaardeerd of gecompenseerd in de nieuwe inrichting. Na afloop zal het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) de natuurontwikkeling in het Sigmaproject Bovendijle nauwgezet opvolgen.

Beperkt wegtransport

Om verkeershinder te vermijden, proberen we zo weinig mogelijk grond van elders aan te voeren. Waar het kan, wordt afgegraven grond ter plaatse hergebruikt.

Stabiele grondwaterstand

De overstromingsgebieden zullen de grondwaterstand in de omgeving niet doen stijgen. Daarvoor komen ze niet vaak genoeg onder water te staan. Ongecontroleerde overstromingen zouden daarenboven een veel

grotere impact hebben op de waterkwaliteit. Er bestaat evenmin gevaar voor al te veel voedingsstoffen in de Dijle of kleinere nabijgelegen waterlopen.

Beperkte geluidshinder tijdens werken

Werk- of voertuigen kunnen tijdens de inrichtingswerken geluidshinder veroorzaken. Bij de grootste hinder brengen we de buurtbewoners op voorhand op de hoogte. Om de hinder te minimaliseren, worden geluidsarme machines ingezet. We beperken ook het vrachtwagentransport om extra verkeerslawaaï en -hinder te vermijden. Na de werken zal er uiteraard geen geluidsoverlast meer zijn in de natuurgebieden.

Ruimte voor archeologie

Vooral waar dijkverhogingen en -verbredingen gepland zijn, is er nood aan archeologisch onderzoek. Zo gaan onder meer een zeventiende-eeuwse veldschans (een soort versterking), een laatmiddeleeuws graf en relictten van de Slag bij Rijmenam (zestiende eeuw) niet verloren.

Uitzicht op Rijmenam vanaf Pikhaken

Wat staat je de komende jaren te wachten?

In 2006 besliste de Vlaamse Regering dat de werken in het Sigmaproject Bovendijle in 2015 moeten worden aangevat. De inrichting kan pas starten na verschillende tussenstappen. De goedkeuring van het plan-milieueffectrapport (plan-MER) brengt de uitvoering een stap dichterbij.

Het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei van Werchter tot Bonheiden' wijzigt de bestemmingen in de vallei zodat het Sigmaproject kan worden verwezenlijkt. Op basis van de nieuwe stedenbouwkundige voorschriften kunnen de stedenbouwkundige vergunningen voor het project worden aangevraagd. Dan kunnen de werken echt beginnen. In de gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) zullen we eerst de ringdijk optrekken om de veiligheid van de achterliggende woningen en bedrijven te waarborgen. Daarna leggen we ook de grachten, uitwateringsluizen en overloopdijken aan.

Opmerkingen bij het ruimtelijk uitvoeringsplan?

Het ruimtelijk uitvoeringsplan 'Dijlevallei van Bonheiden tot Werchter' ligt van 3 februari tot en met 3 april 2015 ter inzage in de gemeentehuizen van Bonheiden, Haacht, Keerbergen, Rotselaar en Tremelo, en bij Ruimte Vlaanderen (Koning Albert II-laan 19, 1210 Brussel). Je kunt het plan ook raadplegen op www.ruimtevlaanderen.be. Adviezen, opmerkingen of bezwaren over het plan kun je tijdens die zestig dagen schriftelijk indienen. Overhandig je brief tegen ontvangstbewijs bij een van de betrokken gemeenten, of verstuur hem aangetekend naar Ruimte Vlaanderen, Koning Albert II-laan 19 bus 16, 1210 Brussel.

Contact

Meer informatie over het Sigmaplan en de projectgebieden aan de Bovendijle vind je op www.sigmaplan.be.

Met vragen kun je terecht bij:

Maarten Jans

Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)
maarten.jans@wenz.be
tel. 03 224 67 11

Koen Deheegher

Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
koen.deheegher@lne.vlaanderen.be
tel. 03 224 62 62

Geschatte planning

2014-2015	Technisch ontwerp en voorbereiding stedenbouwkundige vergunningen
2015	Inrichting van het wetland Pikhaken
2016-2018	Aanleg van het GOG Hollaken-Hoogdonk
2017-2020	Aanleg van het GOG Rijmenam

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen

Redactie & foto's:

Pantarein in een consortium met
DenS Communicatie en Technum

Uitgave februari 2015

www.sigmaplan.be/bovendijle

